

1. Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego nie jest (...) odwołaniem, lecz środkiem procesowym swym charakterem zbliżonym do skargi o wznowienie postępowania.

2. Wskazanie w zd. 2 § 2 art. 705 k.p.c. że sąd polubowny nie jest związany przepisami postępowania cywilnego, nie odnosi się do bezwzględnie obowiązujących przepisów zawartych w księdze trzeciej tego kodeksu. Przepisy art. 712 - 715 k.p.c. – taki charakter mające – obowiązują w każdym postępowaniu polubownym. Brak w tym przedmiocie wzmianki w Regulaminie określającym tryb postępowania przed sądem polubownym, nie wyłącza więc dopuszczalności wniesienia do sądu państwowego skargi o uchylenie wyroku, wydanego przez stały /art. 695 k.p.c./ sąd polubowny.

**Wyrok Sądu Najwyższego
z dnia 3 czerwca 1987 r.
I CR 120/87**

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN B. Bładowski (przewodniczący)

SSN J. Niejadlik (sprawozdawca)

SSN K. Strzępek

po rozpoznaniu w dniu 3 czerwca 1986 r. sprawy ze skargi P.C. w W. przeciwko Syndykowi masy upadłości N.E.C. B.V. w A. o uchylenie wyroku Sądu polubownego na skutek rewizji pozwanego od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Warszawie z dnia 15 grudnia 1986 r. sygn. akt [...]

oddala rewizję,

zasądza od Syndyka masy upadłości N.E.C. B.V. w A. na rzecz P.C. Sp. z o.o. w W. kwotę 10.000 zł tytułem kosztów postępowania rewizyjnego.

Uzasadnienie

N.E.C. B.V., mająca siedzibę w Holandii, wystąpiła w 1979 r. do Kolegium Arbitrów przy Polskiej Izbie Handlu Zagranicznego z powództwem o roszczenie pieniężne przeciwko P.C. Sp. z o.o. w W. W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła powództwo wzajemne. Orzeczeniem z dnia 17 lutego 1982 r. Sąd Okręgowy w Almelo /Holandia/ ogłosił upadłość Spółki N.E.C. B.V., a syndykiem masy upadłości ustanowił miejscowego adwokata Mr. A. Ph. H. O tym syndyk nie powiadomił Kolegium Arbitrów, ani też nie wziął osobiście lub przez pełnomocnika – udziału w sprawie. Dlatego wyrok Sądu Polubownego /23.04.1985 r./ – kończący ten spór – opiewa na rzecz i przeciwko upadłej wcześniej Spółce N.E.C. B.V.

Pozwana /powódka wzajemna/ P.C. Sp. z o.o. twierdziła, że o upadłości przeciwnika procesowego dowiedziała się po dniu 17 czerwca 1985 r. i w powołaniu się na to, że w postępowaniu poprzedzającym wydanie tego wyroku masa upadłości nie była należycie reprezentowana /art. 59 prawa upadłościowego – Dz. U. z 1934 r. Nr. 93, poz. 834/ – wniosła skargę o uchylenie wyroku Sądu Polubownego /art. 712 pkt 5 art. 401 pkt 2 k.p.c./.

Syndyk masy upadłości, zaprzeczając temu żeby Kolegium Arbitrów przy Polskiej Izbie Handlu Zagranicznego było sądem polubownym w rozumieniu art. 712 - 715 k.p.c., wniósł o odrzucenie skargi /art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c./, albo o jej oddalenie /art. 61, 90, 97 § 2 prawa upadłościowego/. Sąd Wojewódzki – aprobując stanowisko pozwanej /powódki wzajemnej/ – uchylił zaskarżony wyrok. W rewizji – powołującej podstawy zaskarżenia z art. 368 pkt 1 i 5 k.p.c. – syndyk masy upadłości wnosił o uchylenie tego wyroku i o odrzucenie skargi.

Rewizja jest bezzasadna.

Trudno się zgodzić ze stanowiskiem rewizji, że Kolegium Arbitrów przy Polskiej Izbie Handlu Zagranicznego jest swoistym organem władzy, względnie wymiaru sprawiedliwości w rozumieniu art. 10, w zw. z art. 5 pkt 14 i art. 19 dekretu z dnia 28 września 1949 r. o utworzeniu Polskiej Izby Handlu Zagranicznego /Dz.U. nr 53, poz. 403/.

Organizację Kolegium oraz tryb postępowania przed zespołami orzekającymi tego Kolegium normuje Regulamin uchwalony przez Radę, będącą jedną z władz Polskiej Izby Handlu Zagranicznego. Regulamin zaś w § 1 stanowi, że Kolegium Arbitrów jest samodzielną jednostką, powołaną do niezawisłego i bezstronnego rozstrzygnięcia sporów w charakterze sądu polubownego. Takiego charakteru Kolegium Arbitrów nie unicestwia wzmianka w tym przepisie, że rozstrzyga ono spory między stronami z których jedna ma siedzibę poza

granicami PRL, nie tylko wówczas, gdy jego właściwość dla danego sporu wynika z pisemnego porozumienia stron /lit. b/, ale i wtedy, gdy wynika z wiążącego strony porozumienia międzypaństwowego /lit. a/. Orzeczenie arbitrażowe jest bowiem w jednym i drugim wypadku – jak to stanowi § 32 ust. 6 Regulaminu – wyrokiem sądu polubownego w rozumieniu art. 711 § 2 i 3 k.p.c. Instytucji sądownictwa polubownego przyświecała myśl, że strony będą dobrowolnie realizowały wyroki sądów polubownych. Brak wzmianki w Regulaminie o możliwości przymusowego wykonania orzeczeń arbitrażowych /§ 34/, nie stwarzał jednak przeszkody do zaznaczenia w jego końcowej części, że zaskarżony wyrok „podlega przymusowej egzekucji”. Przepisy art. 711 § 2 i 3 k.p.c. przemawiają za trafnością tej wypowiedzi. Rzekoma – twierdzona w rewizji – dobrowolność nie sprzeciwia się więc uznaniu zespołów orzekających Kolegium Arbitrów za sądy polubowne. Trafny – w konsekwencji – jest pogląd Sądu Wojewódzkiego, że Kolegium Arbitrów przy Polskiej Izbie Handlu Zagranicznego jest stałym sądem polubownym w rozumieniu art. 695 k.p.c.

Nie może też rewizja skutecznie zwalczać odmowy odrzucenia skargi. Orzeczenia arbitrażowe, wydawane przez zespoły orzekające Kolegium Arbitrów, mają – jak powiedziano – moc prawną na równi z wyrokami sądów państwowych /art. 711 § 2 k.p.c./. Zrównanie takich wyroków z wyrokami sądów państwowych uwarunkował jednak ustawodawca od uprzedniego stwierdzenia ich wykonalności. Odesłanie z § 32 ust. 6 Regulaminu obejmuje swym zakresem również § 3 art. 711 k.p.c. Oznacza to, że sąd państwowy stwierdza wykonalność wyroków wydawanych przez zespoły orzekające Kolegium Arbitrów. Przeciwno możliwości wnoszenia skarg o uchylenie takich wyroków nie przemawia wzmianka z § 32 ust. 6 Regulaminu, że orzeczenia arbitrażowe są ostateczne. **Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego nie jest** bowiem **odwołaniem, lecz środkiem procesowym swym charakterem zbliżonym do skargi o wznowienie postępowania**. Za możliwością rozpoznawania przez sądy państwowe skarg o uchylenie wydanych przez nie wyroków, przemawia zaś nie tylko zrównanie orzeczeń arbitrażowych z wyrokami tych sądów. **Wskazanie w zd. 2 § 2 art. 705 k.p.c. że sąd polubowny nie jest związany przepisami postępowania cywilnego, nie odnosi się do bezwzględnie obowiązujących przepisów zawartych w księdze trzeciej tego kodeksu. Przepisy art. 712 - 715 k.p.c. – taki charakter mające – obowiązują w każdym postępowaniu polubownym. Brak w tym przedmiocie wzmianki w Regulaminie określającym tryb postępowania przed sądem polubownym, nie wyłącza więc dopuszczalności wniesienia do sądu państwowego skargi o uchylenie wyroku, wydanego przez stały /art. 695 k.p.c./ sąd polubowny.** Skoro tak, to odpaść musi

zarzut, że odmawiając odrzucenia skargi naruszył Sąd Wojewódzki przepis art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c.

Aktualizuje to potrzebę rozważenia, czy rację ma syndyk zarzucając, iż – w każdym razie – dowolnie uznał Sąd Wojewódzki, że w postępowaniu przed sądem polubownym Spółka N.E.C. nie była należycie reprezentowana /art. 712 pkt 5 w zw. z art. 401 pkt 2 k.p.c./. W rewizji syndyk przyznał, że w dacie ogłoszenia upadłości wiadomo mu było, iż kwota pieniężna dochodzona powództwem głównym od P.C. Sp. z o.o., weszła w skład masy upadłości /art. 20 prawa upadłościowego/. Nie została zaś ona później wyłączona z tej masy, skoro – jak wskazują niewadliwe ustalenia zaskarżonego wyroku – syndyk nie złożył oświadczenia, że nie weźmie udziału w tej sprawie zamiast upadłego wierzyciela /art. 60, 90 prawa upadłościowego/. To wskazuje, że – wobec odpadnięcia zdolności procesowej upadłego – powództwo główne mógł dalej /anal. z art. 174 § 1 pkt 4 i 180 k.p.c./ popierać jedynie syndyk /art. 59, 70 prawa upadłościowego/. Skoro po ogłoszeniu upadłości postępowanie toczyło się dalej bez udziału syndyka, to rewizja – odwołując się do dotyczącego zresztą innej kwestii art. 97 § 2 tego prawa – nie może skutecznie zwalczać poglądu Sądu Wojewódzkiego, że w końcowej fazie sprawy z powództwa głównego, upadła Spółka nie była należycie reprezentowana w postępowaniu przed sądem polubownym. Syndykowi było też wiadome w dacie ogłoszenia upadłości, że wierzytelność dochodzona w powództwie wzajemnym podlega zgłoszeniu do masy upadłości /art. 14, 150 prawa upadłościowego/. Nie twierdził on jednak, że po tej dacie wierzyciel rzekł się dochodzenia wymienionej wierzytelności w postępowaniu upadłościowym. Ogólny przepis art. 61 prawa upadłościowego zaś stanowi, że postępowanie mogłoby być podjęte przeciwko syndykowi tylko w przypadku, gdyby w postępowaniu upadłościowym sędzia - komisarz odmówił uznania wierzytelności dochodzonej przez P.C. Sp. z o.o. w powództwie wzajemnym. Oznacza to, że w przypadku – jak w niniejszej sprawie – niezgłoszenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym i w konsekwencji braku odmowy uznania jej przez sędziego – komisarza, zespół orzekający Kolegium Arbitrów mógłby podjąć postępowanie przeciwko Spółce N.E.C. dopiero po zakończeniu postępowania upadłościowego. Do tego momentu bowiem wierzyciele mogą zgłaszać sędziemu - komisarzowi swe wierzytelności /art. 150, 167 prawa upadłościowego/. To zaś przemawia za poglądem, że i w sprawie z powództwa wzajemnego końcową fazę postępowania prowadził sąd polubowny w warunkach nieważności, określonej w art. 712 pkt 5 w zw. z art. 401 pkt 2 k.p.c.

Zachodziła zresztą nadto – jak to trafnie podnosi Sąd Wojewódzki – dalsza przyczyna uwzględnienia skargi. Kolegium Arbitrów prowadziło po dniu 17 lutego 1982 r. nadal proces na rzecz i przeciwko Spółce N.E.C. mimo, że z tym dniem utraciła ona zdolność procesową. Wydało też – mimo zakazu zawartego w art. 59 prawa upadłościowego – wyrok nie na rzecz i przeciwko syndykowi masy upadłości, lecz na rzecz i przeciwko upadłej Spółce. Wyrok sądu polubownego, dotknięty takimi wadami, uchybia również praworządności. Uchybienie praworządności stanowi zaś – wbrew odmiennemu stanowisku rewizji – samodzielną przyczynę uchylenia wyroku sądu polubownego, wydanego 23 kwietnia 1985 r. przez zespół orzekający Kolegium Arbitrów przy Polskiej Izbie Handlu Zagranicznego /art. 714 k.p.c./.

Dlatego rewizję oddalono /art. 387 k.p.c./.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania rewizyjnego znajduje się w przepisie art. 98 k.p.c.

Źródło: Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego